

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИЛАБУС

РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЯХ

підготовки магістра

спеціальності 101 Екологія

Освітньо-професійної програми – Заповідна справа

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Рекреаційна діяльність на заповідних територіях» підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійною програмою - Заповідна справа.

Розробник:

кандидат біологічних наук, доцент
кафедри екології та охорони
навколишнього середовища

Музиченко О. С.

кандидат хімічних наук, доцент
кафедри екології та охорони
навколишнього середовища

Лавринюк З.В.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри екології та охорони навколишнього середовища протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.

Завідувач кафедри:

доктор хімічних наук, проф.

Гулай Л. Д.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	10 Природничі науки спеціальність 101 Екологія освітня програма – Заповідна справа Магістр	нормативна
Кількість кредитів 6		Рік навчання 2
Мова навчання українська		Семестр 3
		Лекції 22 год.
		Практичні 22 год.
		Самостійна робота 68 год.
Консультації 8 год.		
Форма контролю: екзамен		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Лавринюк Зоряна Володимирівна

кандидат хімічних наук, доцент
доцент кафедри екології та охорони
навколишнього середовища
+380509353308

Музиченко Оксана Семенівна

кандидат біологічних наук, доцент
доцент кафедри екології та охорони
навколишнього середовища
+380662074416

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація. Навчальна дисципліна «Рекреаційна діяльність на заповідних територіях» передбачена як нормативна дисципліна для підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійною програмою - Заповідна справа.

Вивчення даної дисципліни забезпечує формування базових уявлень про сутність і закономірності існування біорізноманіття, освоєння теоретичних основ і практичних навичок в області різноманітних методів аналізу і оцінки біорізноманіття на різних рівнях організації заповідних екосистем, уявлення про роль рекреаційних ресурсів у сфері рекреаційних послуг, ознайомлення з основними поняттями рекреаційної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, особливостей їх раціональної експлуатації на даних територіях.

2. Курси, на яких базується вивчення даної дисципліни це «Заповідна справа», «Теорія і практика заповідної справи».

3. Метою викладання навчальної дисципліни «Рекреаційна діяльність на заповідних територіях» є формування базових уявлень про сутність і закономірності становлення біорізноманіття, освоєння теоретичних основ і практичних навичок в області різноманітних

методів аналізу і оцінки біорізноманіття на різних рівнях організації заповідних екосистем сформувавши у студентів уявлення про роль рекреаційних ресурсів у сфері рекреаційних послуг, ознайомити з основними поняттями рекреаційної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, особливостей їх раціональної експлуатації на даних територіях.

Основними завданнями вивчення дисципліни є навчити студентів давати оцінку існуючого стану рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду, проводити аналіз рекреаційного впливу на ПЗФ.

4. Результати навчання (компетентності):

Студенти повинні знати: визначення основних понять дисципліни; функції рекреації у суспільстві; про особливості рекреаційної діяльності; предмет, завдання і науково-методичні засади рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України; основні напрямки ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ; загальні закономірності розміщення рекреаційних ресурсів на природоохоронних територіях об'єктах; наслідки рекреаційного впливу на природоохоронні території та об'єкти.

Студенти повинні уміти: проводити комплексну ресурсну характеристику об'єктів ПЗФ; оцінювати рекреаційний потенціал ПЗФ України та світу; проводити інвентаризацію та кількісно-якісне оцінювання наявних на природно-заповідних територіях рекреаційних природних ресурсів; визначати ефективність використання природоохоронних територій з точки зору ресурсного потенціалу; проводити розрахунок оптимальної рекреаційної місткості природоохоронних територій та об'єктів; обґрунтувати і встановлювати допустимі рекреаційні навантаження на території та об'єкти ПЗФ України.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам. роб.	ФК/ бали
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Рекреаційна діяльність як соціально-економічне явище. Класифікації рекреаційної діяльності						
Тема. 1. Основи рекреаційної діяльності.	4	2	2			УО/5
Тема. 2. Тенденції сучасного етапу розвитку рекреаційної діяльності.	4	2	2			УО/5
Разом за змістовим модулем 1	8	4	4			10
Змістовий модуль 2						
Рекреаційна діяльність на територіях ПЗФ						
Тема 3. Установи ПЗФ України, які організовують і здійснюють рекреаційну діяльність.	13	2		1	10	УО/ 2.5
Тема 4. Передумови розвитку рекреаційної діяльності в національних природних та регіональних ландшафтних парках.	15	2	2	1	10	УО/ 2.5
Тема 5. Оцінка рекреаційного потенціалу національних природних парків України та Волинської області.	15	2	2	1	10	УО/ РЗ/ 2.5

Тема 6. Види рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ.	15	2	2	1	10	УО/ 2.5
Тема 7. Концептуальні засади екологічного туризму.	15	2	2	1	10	УО/ 5
Разом за змістовим модулем 2	73	10	8	5	50	15
Змістовий модуль 3						
Рекреаційний вплив на ПЗФ, його охорона та оптимальне використання						
Тема 8. Рекреаційне природокористування та охорона природи.	11	2	2	1	6	УО/ РЗ/ 5
Тема 9. Види рекреаційних навантажень на природні комплекси ПЗФ.	13	2	4	1	6	УО/ РЗ/ 5
Тема 10. Вплив рекреаційної діяльності на природні комплекси ПЗФ.	15	4	4	1	6	УО/ 5
Разом за змістовим модулем 3	39	8	10	3	18	15
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						20
Модульна контрольна робота 2						20
Модульна контрольна робота 3						20
Усього годин						100

6. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Форми рекреаційної діяльності у межах природно-заповідного фонду	1
2	Рекреаційні ресурси, методи їх оцінки та використання	1
3	Визначення індексу стану лісового насадження територій та об'єктів ПЗФ	1
4	Оцінка антропогенності лісових трав'янистих рослин територій та об'єктів ПЗФ	1
5	Вплив рекреаційного лісокористування на тварин територій та об'єктів ПЗФ	1
6	Вплив рекреаційного лісокористування на ґрунт	1
7	Нормативно-правові аспекти оцінки рекреаційної місткості ландшафтних комплексів національних природних парків	2
8	Оцінка стійкості лісових комплексів ПЗФ до рекреаційного навантаження	2
9	Розрахунок норми рекреаційного навантаження на лісові насадження ПЗФ України	2
10	Рекреаційний потенціал природних лісових комплексів ШНПП	2
11	Методика і норми рекреаційного навантаження на прибережні ландшафти акваторій природно-заповідного фонду	2
12	Визначення дигресії в об'єктах ПЗФ України	2
13	Оцінка пейзажного різноманіття заповідних ландшафтів	2
14	Методика, організація екотуристичних маршрутів в національних природних парках	2
Разом		22

7. Самостійна робота

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Основні класифікаційні ознаки рекреаційної діяльності	4
2	Види класифікацій рекреаційних ресурсів	4
3	Класифікації природних рекреаційних ресурсів	4
4	Категорії об'єктів природно-заповідного фонду, які можуть бути використані з метою організації рекреаційної діяльності.	4
5	Основні види рекреаційної діяльності на територіях об'єктів ПЗФ	4
6	Медико-біологічна функція рекреації.	4
7	Класифікації рекреаційної діяльності.	4
8	Основні форми рекреації, їх трактування на законодавчому та науковому рівнях.	4
9	Функціональне зонування національних природних парків та регіональних ландшафтних парків	2
10	Екотуристичні маршрути НПП України та Волинської області	2
11	Туристична діяльність (пішохідний туризм, орнітологічний туризм, етнографічний туризм, сільський (зелений) туризм та ін.)	2
12	Основні положення концепції екотуризму в міжнародній практиці.	2
13	Концептуальні принципи екологічного туризму в Україні.	2
14	Вплив рекреаційного навантаження на ґрунтову мікрофлору лісової підстилки	2
15	Нормативно-методичні аспекти оцінки рекреаційної місткості ландшафтних комплексів національних природних парків	2
16	Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	2
17	Рекреаційне природокористування, його види і типи	2
18	Інструменти охорони природи в системі природокористування	2
19	Інструменти регулювання чисельності відпочиваючих	4
20	Рекреаційне зонування території	4
21	Рекреаційна ємність території	4
22	Основні напрями природоохоронної діяльності в процесі рекреаційного використання ресурсів на сучасному етапі	4
	Разом	68

IV. Політика оцінювання

Студенти повинні відвідувати всі аудиторні заняття. У випадку пропусків до здачі заліку не допускаються ті студенти, які не відпрацювали практичні роботи.

Контроль навчальної роботи студента і оцінювання успішності навчання здійснюються за модульно-рейтинговою системою і включає поточний та підсумковий контроль. Формою поточного контролю знань студентів є письмова модульна контрольна робота, підсумкового – залік, який здається письмово.

У разі негативної оцінки чи неявки на залік з поважної причини допускається перескладання за попередньою згодою викладача.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є екзамен. На екзамен виносяться основні питання, типові задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Перелік питань до екзамену:

1. Рекреаційна діяльність як соціально-економічне явище.
2. Сутність рекреаційної діяльності.
3. Медико-біологічна функція рекреації.
4. Класифікації рекреаційної діяльності.
5. Основні форми рекреації, їх трактування на законодавчому та науковому рівнях.
6. Структурні особливості рекреаційної діяльності.
7. Види рекреаційних потреб.
8. Загальна характеристика обсягів і тенденцій світового рекреаційного процесу на природоохоронних територіях.
9. Рекреаційні ресурси, методи їх оцінки та використання.
10. Рекреаційний потенціал ПЗФ України: національні природні парки (НПП), біосферні заповідники, регіональні ландшафтні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади, зоопарки, дендропарки України.
11. Функціональне зонування національних природних парків та регіональних ландшафтних парків.
12. Фізико-географічні передумови використання національних природних та регіональних ландшафтних парків в рекреаційних цілях.
13. Рекреаційна цінність територій НПП та інших об'єктів ПЗФ України.
14. Екотуристичні маршрути НПП України та Волинської області.
15. Загальнооздоровчий та культурно-пізнавальний відпочинок.
16. Екскурсійна діяльність та туристична діяльність (пішохідний туризм, орнітологічний туризм, етнографічний туризм, сільський (зелений) туризм, лижний та гірськолижний туризм, велосипедний, кінний, водний, підводний туризм, спелеотуризм, парапланеризм), рибальство і полювання.
17. Основні положення концепції екотуризму в міжнародній практиці. Концептуальні принципи екологічного туризму в Україні.
18. Об'єкти та основні напрями екологічного туризму.
19. Види та типи екотуризму, їх ознаки.
20. Основні завдання розвитку екотуризму в Україні.
21. Екотуризм у національних природних парках України.
22. Рекреаційний вплив на ПЗФ, його охорона та оптимальне використання.
23. Правила ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ.
24. Лімітуючі показники рекреаційного навантаження в національних природних парках.
25. Методичні підходи визначення лімітуючих показників рекреаційного навантаження в національних природних парках.
26. Поняття рекреаційної дигресії.
27. Визначення стадій рекреаційної дигресії.
28. Інструменти регулювання чисельності відпочиваючих.
29. Рекреаційне зонування території.
30. Рекреаційне навантаження. Визначення гранично-допустимої, оптимальної та прогнозованої рекреаційної ємності НПП України.
31. Поняття рекреаційного навантаження та рекреаційна ємність території.
32. Методичні підходи до визначення навантажень на рекреаційні території.
33. Форми рекреаційної діяльності у межах природно-заповідного фонду.
34. Вплив рекреаційного лісокористування на тварин територій та об'єктів ПЗФ.
35. Рекреаційні ресурси, методи їх оцінки та використання.

36. Вплив рекреаційного лісокористування на ґрунт.
37. Нормативно-правові аспекти оцінки рекреаційної місткості ландшафтних комплексів національних природних парків.
38. Розрахунок норми рекреаційного навантаження на лісові насадження ПЗФ України.
39. Методика і норми рекреаційного навантаження на прибережні ландшафти акваторій природно-заповідного фонду.
40. Методика, організація екотуристичних маршрутів в національних природних парках.
41. Вплив рекреаційного навантаження на ґрунтову мікрофлору лісової підстилки.
42. Основні класифікаційні ознаки рекреаційної діяльності.
43. Види класифікацій рекреаційних ресурсів.
44. Основні напрями природоохоронної діяльності в процесі рекреаційного використання ресурсів на сучасному етапі.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 -74		
60 - 66	Задовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Незадовільно	

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2001. – 395с.
2. Воробйова О. А. Проблеми природокористування та сталого розвитку в рекреаційно-туристичній сфері: Монографія / Воробйова О. А., Дишловий І. М., Харічков С. К. – Одеса: ШПРЕЕД НАН України, 2009. – 374 с.
3. Дмитрук О. Ю. Екотуризм: Навчальний посібник / О. Ю. Дмитрук, С. В. Дмитрук. – К. : Альтерпрес, 2009. – 358 с.
4. Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» // Відомості Верховної Ради. – 2000, № 47. – С. 405.
5. Малишева Н. Р. Правові засади формування, збереження та раціонального використання національної та регіональної екологічної мережі України / Н. Р. Малишева // Екологічне право України: Академічний курс: підручник. – К., 2005.
6. Методика визначення таксаційних показників рекреаційного призначення та розрахунку рекреаційного навантаження і ємкості природних комплексів / Під ред. Р. Р. Возняка, А. В. Фукаревича. – К. : Укрдержліспроект, 1993. – 32 с.
7. Міщенко О. Розвиток екологічного туризму : монографія / О. Міщенко, Л. Черчик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 164 с.

8. Павлов В. І. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи / В. І. Павлов, Л. М. Черчик. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 124 с.
9. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія : навч. посібник / М. М. Покоłodна. – Харківська нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 275 с.
10. Проект організації території національного природного парку «Прип'ять-Стохід», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів. – К. : Приватне підпр-во «Центр екологічного управління», 2011. – 341 с.
11. Проект організації території, охорони, відтворення та рекреаційного використання природних комплексів і об'єктів Шацького НПП. – К. : Центр заповідної справи, 2005. – 226 с.
12. Проект положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України // Офіційний сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища України / Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go?node=3984>
13. Рекомендації щодо комплексної оцінки стійкості рекреаційно-оздоровчих лісів, організації їх моніторингу та оптимізації рекреаційного лісокористування в них / В. П. Ворон, М. А. Бондарук, І. М. Коваль, О. Г. Целіщев [та ін.]. – УкрНДІЛГА ім. Г. М. Висоцького. – Харків. – 2010. – 83 с.
14. Стафійчук В. І. Рекреалогія / В. І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2006. – 264 с.
15. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
16. Харічков С. К. Проблемні питання сталого розвитку рекреації та туризму в Україні / Харічков С. К., Воробйова О. А., Дишловий І. М., Черчик Л. М. // Південноукраїнський правничий часопис. – 2007. – №1. – С. 210– 218.
17. Черчик Л. М. Оцінка рівня привабливості розвитку рекреаційного природокористування для регіонів України / Л. М. Черчик. – Луцьк : Видавн. центр ЛДТУ, 2006. – 120 с.
18. Шлапак А. В. Методичні рекомендації і норми рекреаційного навантаження на лісові насадження ПЗФ України / А. В. Шлапак. – Умань : Дендропарк «Софіївка», 2003. – 36 с.
19. Явкін В. Г. Проблеми географії та менеджменту туризму / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, О. Д. Король [та ін.]. – Чернівці : Рута, 2006. – 260 с.
20. Якимчук А. Ю. Економіка і організація природно-заповідного фонду : монографія / А. Ю. Якимчук. – Рівне : Ред.-вид. центр УВГП, 2007. – 208 с.